

67. Dodenherdenking

4 mei 2009

Dit is het moment dat onze gedachten - en voor de ouderen onder ons de herinneringen - teruggaan naar de Tweede Wereldoorlog. Maar niet alleen toen, tot op de dag van vandaag hebben velen van ons hun leven geofferd opdat anderen na hen in vrijheid konden leven. Niet alleen in de Tweede Wereldoorlog werden medemensen omgebracht omdat ze een andere afkomst hadden of andere idealen. Ook nu nog worden mensen vervolgd om hun afkomst, hun levenswijze, hun filosofie, hun ras, hun religie of omdat ze hun mening hadden geuit. Niet alleen in de Tweede Wereldoorlog vonden burgers zowel als militairen door oorlogsgeweld de dood. Ook nu nog. Waar het streven naar macht van een enkeling toe leidt en welke vormen dat kan aannemen is voor het eerst in 1939-1945 op grote schaal gebleken. Er zijn dingen die niemand wil en die toch gebeuren. Zelfs een volk met een grote culturele traditie, zoals Duitsland, kon dit laten gebeuren: het ontstaan van een dictatuur. Een dictatuur die de superioriteit van het Arische ras verkondigde, als dekmantel voor de zichzelf toegeschreven superioriteit van de Führer.

Dit is het moment dat onze gedachten uitgaan naar de toekomst waarin wij een herhaling van de verschrikkingen van een onverdraagzame oorlogszuchtige ideologie, zoals die van Hitlers nationaal-socialisme, willen voorkomen. Vrede spreekt echter niet vanzelf. Wij moeten erop bedacht zijn dat eenheid niet hetzelfde is als nationalisme, dat eenheid geen uniformiteit mag zijn, dat eenheid niet gebaat is bij een eenheidsstaat die het allemaal wel voor ons regelt en die ons juist daardoor tot een gewillig slachtoffer maakt van een nieuwe dictatuur, dat eenheid niet betekent dat we allemaal eender zijn, eender gemaakt moeten worden, en dezelfde gedachten zouden moeten koesteren. Eenheid bereiken we alleen - hoe tegenstrijdig het ook klinkt - als het individu zich naar eigen inzicht kan ontplooiën omdat alleen die samenleving overleeft die beschikt over veelzijdige capaciteiten; een rijkgeschakeerde samenleving is onontbeerlijk om op de altijd weer onverwachte maatschappelijke problemen te kunnen reageren. Eenheid bereiken we alleen door waakzaamheid om, als de situatie zich voordoet, onze verantwoordelijkheid voor de schepping, voor onze medemens, voor degenen die na ons komen, te nemen en niet uit de weg te gaan. Daarvoor hebben we niet genoeg aan het leren van lesjes. Daar is ook moed voor nodig, moed om zijn kop boven de Hollandse platheid van het maaiveld uit te steken. En daarvoor hebben we vindingrijkheid nodig, en creativiteit, of zoals Kafka - sprekend over de oorlog van 14-'18 - waarschuwde: "Deze oorlog kon slechts ontstaan uit een ongelofelijk gebrek aan fantasie."

Uw columnist, V.L.